

Iskate vati dan...
Iskate vati dan...
Iskate vati dan...

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostori:
2057 S. Lawrence Ave.
Office of Publications:
2057 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIII. Chicago, Ill., petek, 24. januarja (January 24), 1930. STEV.—NUMBER 20.

Nova kriza med Kitajsko in sovjetsko Rusijo

Kajikova vlada se upira pogojem, ki so bili podpisani v Khabarovsku

Sangaj, 23. jan. — Iz Mukdena poročajo, da je sovjetska vlada po svojem konzulu v Harbinu predložila mandžurski provinci vladi štiri zahteve v obliki ultimata.

Sovjeti zahtevajo, da se Mandžurija drži protokola, ki je bil podpisan v Khabarovsku in za katerega ni potrebna ratifikacija kitajske vlade v Nankingu, da Mandžurija pošlje delegata na konferenco v Moskvo najkasneje do 25. februarja in da mora takoj odgovoriti. Sovjetska nota grozi, da se rdeče čete vrnejo na mandžursko ozemlje, če se mukdenska vlada ne pokori. Sovjetska vlada je dovolila, da se konferenca v Moskvi, ki se je imela začeti 25. januarja, odgodi en mesec.

Zadnje tedne je Kajikova centralna vlada pritiskala na Mandžurijo, da ignorira khabarovski sporazum in naj ne pošlje nikogar v Moskvo. Kitajski listi zahtevajo, da se kitajski delegat Tsai Ju-šan, ki je podpisal pogoje kapitulacije v Khabarovsku, aretirajo in obtoži veleizdaje.

Kriza je tudi v tem, ker noče noben kitajski diplomat iti v Moskvo kot delegat mirovne konference. Radi grozečega novega konflikta je železniska zveza med Kitajsko in Sibirijo še vedno pretrgana.

Priloge za sodniški proces v Charlottu

V februarju se prične pomorna obravnava proti morilecemu Elly May Wigginsove

Gastonia, N. C. — (F. P.) — V delavskih in drugih krogih napeto pričakujejo dogodkov, ki se bodo razvili pri obravnavi petih morilcev, ki pridejo ponovno pred sodišče radi napada na stavarke, ki je bil uprizorjen 14. septembra preteklega leta ob belem dnevu in je stavarica Elly May Wiggins postala število krogle, ki jo je oddal na njo najetež lorayevske tekstilne družbe. Pozornost vsakega sveta bo 14. februarja, ko prične obravnava, obrnjena na postopanje justice v Severni Karolini, ki je v enem slučaju oprostila morilce delavke, v drugem pa je poslala stavarke v večletno ječo, ker so se branili, ko so bili napadeni.

Sele na vztrajno zahtevo državne pravdnika Dennisa Brummitta se je posrečilo, da so obravnava vrnila v Charlottu in ne v gastonijskem okraju, kot je želel državni sodnik John G. Carpenter, ki bi bil rad videl, da bi bili morilci Wigginsove izročeni v roke poroti, ki bi jo tvorili biznismeni in Gastonije, o katerih se ve, da bi mehko postopali napram obtoženem. Carpenter se je boril z vsemi sredstvi, da bi se obravnava vrnila v Gastoniji. V to svrhu je zbral nad dvesto zapričenih izjav, da se nepristranska obravnava lahko vrši v Gastoniji. Carpenterjeva akcija je bila tako pristranska, da je vzbudila celo pozornost gubernorja Lardnerja, ki je imenoval glavnega državnega pravdnika, naj pazno opazuje sodniško proceduro.

Ducat oseb je bilo aretiranih potem, ko so jih stavarji identificirali kot morilce Wigginsove, matere petih otrok. Veleporota, katero je vodil Carpenter, je odklonila obtožitev morilcev, nakar je Gardner odredil posebno preiskavo. Rezultat preiskave je ta, da je sedaj pridržanih tri najstarejših veleporot. Brummitt ima sedaj 17 novih prič, ki bodo nastopile na obravnavi.

Živečne cene poskočile osem odstotkov

Washington, D. C. — Statistični biro departmента za delo je poročal 22. januarja, da so cene živih povprečno porasle sedem odstotkov v drugi polovici leta 1929. Poročilo bazira na podatkih iz 32 ameriških mest. V Chicagu so se živila podražila povprečno za osem odstotkov. V decembru 1929 so bile povprečne cene 74.4 odstotka višje kakor leta 1913, 20 odstotkov nižje kot v letu 1920 in en odstotek višje kot leta 1928.

Industrijska depresija v Buffalu

Dobrodelne organizacije apelirajo na ljudstvo za pomoč

Buffalo, N. Y. — (F. P.) — Bredposelnost v tem mestu se stalno širi. Social Welfare Board in druge dobrodelne organizacije so preobložene s prošnjami za podporo in speličajo na javnost za prispevke, da se zbere sklad četr milijona dolarjev, da se vsaj nekoliko opomore brezposelnosti delavcem.

William F. Mayer, tajnik Social Welfare odbora, je dejal, da se problem brezposelnosti ne more rešiti iz razloga, ker je skoro pri vseh družbah uveljavljen sistem, po katerem delavci, ki dosežejo starost 45 let, sploh ne dobe dela. Vsa večja podjetja so uvedla zdravniško preiskavo in starejši delavci ne dobe zaposlenja, ako imajo najmanjše fizične hibe. Njihova starost je že zadosten vzrok, da se jih pri preiskavi zavrne. Ako bi imela država zakon starostne pokojnine, bi dobrodelne organizacije ne imelo toliko dela z brezposelci, ki potrebujejo podpore, je izjavil Mayer.

Žalostne razmere v državi Massachusetts

Poročila iz vseh mest govore o veliki brezposelnosti in znižanju delavskih mezd

Boston, Mass. — (F. P.) — Zaposlenost v industrijski državi Massachusetts se je znižala v decembru za 5%, kot se glasi poročilo državnega delavskega departmента, ki je bilo te dni podano javnosti. Samo v mestu Bostonu je deset tisoč delavcev izgubilo delo.

Cevlarska industrija je najbolj prizadeta. Zaposlenost je padla za 14% in mezde so se znižale za 16%. Cevlarske tovarne v Brocktonu so te dni odslavile osem tisoč delavcev. Zenske, ki so bile upošlene v cevlarskih delavnicah, so prejemale \$16 na teden, možki pa \$25. Enaka poročila prihajajo iz drugih industrijskih mest Nove Anglije.

Unije v Clevelandu pomnožile članstvo

Največji prirastek zaznamuje kovinska organizacija

Cleveland, O. — (F. P.) — Clevelandka delavska federacija poroča, da je pridobila v preteklem letu 5,082 novih članov. Največji prirastek zaznamujejo kovinske organizacije, ki so pridobile v preteklem letu 1,276 članov. Ustanovila je tudi dva lokala, ki štejeta več kot sto članov vsak.

Plesarska unija je ta mesec podpisala pogodbo s podjetniki, ki stopi v mesecu marcu v veljavo in je veljavna za dve leti. Organizirani plesarji bodo prejeli \$50.00 na teden, to je, tri dolare več kot je določevala prejšnja pogodba.

Potres v San Franciscu

San Francisco, Cal., 23. jan. — Lahak potresni sunki je zadel mesto in okolice večer, ki pa ni povzročil občutne škode.

KONSOLIDACIJA PREMGOVNIH DRUŽB

Slabi časi se obetajo rudarjem na polju trdega premoga. Zahteve po trdem premogu so z vsakim letom manjše

Wilkes-Barre, Pa. — (F. P.) — Strah pred masno nezaposlenostjo razteza svoja krila nad poljem antracita. Konsolidacija premogovnih družb in instalacija novih strojev bosta vrgli rudarje v vrste brezposelnih.

Delničarji so se dni odobrili konsolidaciji Glen Alden Coal Co. z Lehigh Valley & Wilkes-Barre Co. To sta najmočnejši premogovni družbi na polju antracita, ki delata ogromne profite.

V zadnjih letih so se stalno znižavale zahteve po trdem premogu. Radi tega je bilo zaposlenje rudarjev čedalje manjše. Vzlic pogodbi s United Miner Workers unije, rudarji niso prejeli nobenega plačila za takozvano mrtvo delo.

Konsolidacija omenjenih družb pomeni kontrolo nad produkcijo trdega premoga. Nov način strojne produkcije bo vrgele stotine rudarjev na cesto in bodo morali iskati zasluska drugje, ako ga bodo sploh dobili. Tej konsolidaciji bodo sledile še druge, kar bo zmanjšalo kompeticijo v produkciji in osvajanju trgov.

Vse se koncentrira in združuje, izjema so edino delavci. Ti se še vedno prerekajo za malenkosti, ki jim niti najmanj ne koristijo, pač pa koristijo močnejšim družbam, ki kujejo iz delavske nesloge dobiček zase.

Nogavičarji vztrajajo v stavki

Unija pridobiva nove člane. Velik ahod stavkarjev v Patersonu

Paterson, N. J. — (F. P.) — Več kot petsto stavkarjev se je udeležilo shoda, na katerem sta govorila Emil Rieve, predsednik, in William Smith, tajnik Hosiery Workers unije, ki sta prišla iz Philadelphije in prinesla s seboj vest o solidarnosti članov te organizacije s stavkarji v Patersonu. Poročala sta o stavki nogavičarskih delavcev v Philadelphiji, ki upajo, da bodo vztrajnostjo izvajali svoje zahteve. V zadnjih dveh mesecih je unija pridobila dva tisoč novih članov in je danes močnejša kot je bila pred leti. Rieve je obljubil finančno pomoč od strani unije, da jih tako podpre v boju, da ne omagajo v kritičnem času.

Rieve je apeliral na stavkarje, naj ne pozabijo, da so se pridružili delavskemu gibanju, ki gre za tem, da se organizira vse delavce. Pokazal je na dejstvo, da so bile vse pridobitve v korist delavstva v državnih legislaturah izvajane le s solidarnostjo delavstva, ki se je moralo boriti za najmanjše reforme. Brez boja ni zmaga, kar očitno prikazuje zgodovina delavskih bojev. Pohvalil je patersonske stavkarje na njihovi odločnosti, ki jim je omogočila agresivni nastop proti nogavičarski družbi.

Med patersonskimi stavkarji je veliko upanje na zmago, posebno sedaj, ko jim je predsednik Rieve obljubil, da jih bo organizacija podpirala tudi finančno, da ne omagajo v boju.

Drhal napadla Filipince

Watsonville, Cal., 23. jan. — Drhal broječa več sto belopoltnikov je večer napadla filipinsko naselbino, udrla v hiše in pretepla stanovce. Poklicana je bila policija, ki je razgnala drhal.

Kikeljska vojna končana s kompromisom

Paris, 23. jan. — Velika vojna med kratkimi in dolgiimi ženskimi krili je končana. Pariški modni magnati, ki so se u-maknili pred Američankami, ki ne marajo dolgega krila. Ponudili so kompromis. Salsonska krila pri večernih zabavah in prireditvah so dolga, popoldnanska krila bodo srednje dolgoti, športna in vsakdanja pa ostanejo kratka. Američanke še niso odgovorile, če sprejmejo kompromis v celoti.

Tiskarji zahtevajo petdnevnik

Stavka je gotova reč, ako podjetniki ne pristanejo v njihove zahteve

New York. — (F. P.) — Unijski tiskarji, ki so uposleni pri velikih dnevnih v tem mestu, zahtevajo vključitev petdnevnikov v določbe nove pogodbe, o kateri se sedaj vrše pogajanja. Izdajatelji listov se soperstavljajo zahtevi in argumentirajo, da je industrijska depresija znižala listom dohodke, ki so jih prejemale od oglasov. Predsednik Charles P. Howard od International Typographical unije grozi s stavko, ako izdajatelji ne pristanejo v zahteve tiskarjev.

Izdajatelji se boje, ako ugrade zahtevam tiskarjev v New Yorku, da se lahko razvije agencija za petdnevnik po vsej Ameriki. American Publishers asociacija, ki podpira izdajatelje listov v New Yorku, je že večkrat izjavila, da je zahteva tiskarjev nepravična in da je gibanje za pet dni dela v tednu neekonomsko ne glede na dejstvo, da je petdnevnik uveljavljen v stavbinskih strokah skoro v vseh ameriških mestih.

Družba se norčuje iz brezposelnih delavcev

Naznanila je, da potrebuje delavce in v mesto je privlekel tok brezposelnih, a dela ne dobe

Saginaw, Mich. — (F. P.) — Na stotine brezposelnih delavcev se vsako jutro zbira pred vhodom tovarne Chevrolet Motor Co. v pričakovanju, da jih družba uposi. Vrste delavcev stoje ves dan v mrazu, a ki pride večer, se spet vračajo na svoje domove, ako jih imajo razočarani. V začetku januarja je družba naznanila, da bo sprejemala delavce in to je povzročilo, da so pričeli delavci prihajati v mesto od vseh strani. Družba uposi kakih dvanajst delavcev na dan in to se ponavlja dan za dnem in vedno nove vrste stoje pred tovarno. Tako je delavstvo življenje v bogati Ameriki, ki vedno poje pesem o prosperiteti.

V državi Michigan operirajo sedaj le štirje premogovniki, v katerih dela 1,100 rudarjev, to je le ena četrtnina od števila rudarjev, ki so bili pred leti uposleni v premogovnikih v okolici Saginawa in Bay Cityja. Bivši rudarji delajo sedaj v avtnih tovarnah ali pa pomnožujejo vrste brezposelnih delavcev, ki stoje pred tovarnami.

Delavcem trgažo mezde, da se postavi spomenik železnikomagnatu

Philadelphija, Pa. — Uslužbeni cestne železnice ostro protestirajo proti odloku svojih zastopnikov, ki so pristali na seji s predstavniki transportne kompanije, da se delavcem utrga pet odstotkov od njihove mezde v tekočem letu, da se s tem denarjem zgradi spomenik v spomin umrlega magnata Thomasa A. Mittena, ki je zapustil veliko število milijonov, katere je izšel iz svojih delavcev.

Anglija dolži Moskvo, da ne drži besede

Henderson je opozoril poslanika na financirano propagando

London, 23. jan. — Arthur Henderson, zunanji minister laborkite vlade, je večer poročal v parlamentu, da je vlada opozorila sovjetskega poslanika v Londonu, naj se Sovjetska unija drži pogodbe, ki jo je podpisala ob obnovitvi diplomatskih stikov z Anglijo. Vlada je informirala sovjetske oblasti, da jih bo držala odgovorne za akcije tretje internacionale, katere je financirala nov val propagande na Anglijskem.

Nova propaganda je prišla v obliki dnevnika "Daily Worker", ki so ga začeli izdajati angleški komunisti. Da je prišel denar za nov list iz Moskve, ni nobenega dvoma, kajti pečica angleških komunistov je prepravna, da bi zmogla tako podjetje. Pred kratkim je bila v tem listu objavljena depesha tretje internacionale iz Moskve, ki napada angleško delavsko vlado radi "intrag-proti-sovjeto, kolonialnih brutalnosti in pripravi za imperialistično vojno".

Henderson je pojasnil v zbornici, da angleška vlada odklanja stališče sovjetov, ki pravijo, da sta sovjetska vlada in tretja internacionala dve ločeni instituciji, ki nista pod kontrolo druga druge. Ker so eni in isti ljudje na čelu obeh organizacij, je izgovor neutemeljen.

Zavarovanje proti brezposelnosti

O vprašanju se je debatiralo na zborovanju asociacije tovarnarjev

Detroit, Mich. — (F. P.) — Agitacija za zavarovanje proti brezposelnosti, ki je posebno oživila v tem mestu, ko je Ford pričel odpustiti delavce, je dobila spet nov zamah, ko se je eden najpomembnejših odgovornikov v tem mestu izrekel, naj državna legislatura sprejme zakon proti brezposelnosti.

O tem vprašanju se je razvila zanimiva debata na zborovanju Michigan Mfrs. asociacije, ko je senator Couzens zahteval od tovarnarjev, da bi morali enako skrbeti za odpustene delavce kot skrbje za svoje dividende. Dejal je, da mnoge industrije, železnice in druga podjetja, so že našla pot za stabiliziranje svojih dividend. Te prejemale dividende ne glede na slabe ali dobre čase, ker si ustvarijo rezerve, katere so jim na razpolago v času industrijske depresije, toda za delavce, ki izgube delo, se nihče ne briga. Couzens jih je svaril, naj sami nekaj ukrepejo v tem oziru, ker drugače bo morala vmes poseči vlada z zakoni za starostno zavarovanje.

V debato je posegel Fred M. Butzel, prominentni odvjetnik, ki je poudarjal, da se tovarnarji ne bodo nikdar zedinili na prekrbo brezposelnih delavcev. Nekateri tovarnarji so že tako bogati in vplivni, da lahko sami ustvarijo svoje zakone. Edin način za uveljavljenje načrta zavarovanja proti brezposelnosti je, ako država stopi v akcijo in sprejme zadavne zakone. Zvezna vlada bi lahko največ storila v tem oziru, toda ta ne sprejme stiličnih zakonov, dokler se ne izvrše eksperimentacije v državnih legislaturah.

Brezposelnost je v Detroitu že postala akutna. Ford je pred par tedni zopet odslavl nad osem tisoč delavcev. Izgleda, da je imel senator Couzens prav, ko je izjavil, da je vsa propaganda o stabiliziranju industrijske prazna pena in da bo tekoče leto zaznamovano v zgodovini kot leto velike brezposelnosti.

Pokojsniški zakon v državi New York

Sprejet bo najbrž že v tekočem zasedanju legislature

New York. — (F. P.) — Država New York, ki šteje več prebivalstva kot katera druga država v ameriški Uniji, se lahko ponaša, da je najbolj progresivna v sprejemanju zakonov v korist prebivalstva. Skoro gotovo je, da bo sprejela predlog za starostno pokojnino, kakor je bila sugerirana od državnih delavskih federacij in za katero se je zavzel governor Roosevelt, še v tekočem zasedanju legislature. Zagovorniki predloge so o tem prepričani, ker skrbno opazujejo delo posebnega odseka, ki ga je imenoval Roosevelt, da preštudira zadevo in ki še zaznamuje lep napredek.

Poročilo tega odseka, ki je v obliki zakonskega osnutka in bo predloženo legislature v razpravo, je v mnogih oziirih liberalnejše in popolnejše od onega, ki ga je predložila Old Age Security asociacija. Osanutek predvideva \$600 letne penzije, mestu dolar na dan, in obenem znižuje bivanje v državi na deset let za osebe, ki so dosegle starost 70 let.

Sprva se je mislilo, da bodo republikanci, ki kontrolirajo obe zbornici, nasprotovali predlogu za starostno pokojnino, a se je tudi v tem oziru obrnilo drugače. Med mlajšimi zakonodajalci v legislature, ki pripadajo republikanski stranki, se je pojavila želja, da se odpravi znak nazadnjaštva, ki vial nad republikansko stranko in pričeli so se zanimati za progresivno legislatcijo. V to jih je v veliki meri prišlo delavstvo, ki ima močno organizacije v državi New York. Ako bo ta država sprejela pokojninsko postavo, je skoro gotovo, da ji bodo sledile tudi druge države. Sprejetje takih postav bo v korist delavcev, ki so pustili vse svoje moči v industriji in so na stare dni postali breme javni dobrodelnosti.

"Tistim, ki so bili v mali skupini pred desetimi leti, ko se je pričela akcija, da država uzakoni postave za oskrbo starih in onemoglih delavcev, ko se je to smatralo za "revolucionarne mere", je napredek, ki je bil storjen v tem oziru v zadnjih dveh letih, v zadostenje, da so bili na pravi poti", je dejal A. Epstein, tajnik Old Security Age asociacije. "Moja napoved, ki sem jo izrekel v problem letu, da bodo v prihodnjih petih letih vse države ameriške Unije imele zakone za starostno pokojnino, so je pričela uresničevati. Napoved je bila sprejeta celo v delavskih krogih nekam hladno, ker niso mogli verjeti, da se uresniči, ali sedaj so se že pričeli kazati uspehi agitacije, ki je bila uvedena v tem oziru."

Komunistični izgredi na Poljskem

Varšava, 23. jan. — Komunistične demonstracije in spopadi s policijo so bili večeraj v več poljskih mestih. V Ljubliu pri Lvovu sta bila dva komunistična ustreljena in okrog 20 policajev ranjenih; 12 oseb je bilo aretiranih. V Grudziuzu je 700 brezposelnih delavcev napadlo mestno hiko. Po lujtem boju s policijo so se komunisti umaknili.

Parnik zadel ob pečino

Buenos Aires, 24. jan. — Nemški parnik je večeraj zadel ob pečino v bližini Magellanove črte. Na parniku se je nahajalo 400 potnikov in vsi so se še pravčasno rešili na varno.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročniki na Zdravstveno delstvo (vseeno Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cienro \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na in-tervenio \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cienro \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

One year's subscription—Reprint of no value.

Advertising rates on agreement—Manuscript will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s: PROSVETA

2657-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo, na primer (Dec. 31-32), poleg vsega besedila na zadnji strani, da vam je s tem dnevno potrdilo na-činoma. Ponovno se pravočasno, da se vam list ne ustavi.

128

Mister "forner" pokaži zobe!

James Davis, tajnik departmeta za delo v zvezni vladi, se že dolgo let trudi, da kongres sprejme zakon registracije tujerodcev v Zdrženih državah. To je njegova "pet measure", priljubljen načrt, ki ga usiljuje v vsakem svojem poročilu in vedno agitira zanj.

Davis argumentira, da bi registracija inozemcev, to je vseh nedržavljanov, ki bivajo v Zdrženih državah, imela več koristi. Najbolj se pa sklicuje na dve. Prvič bi vlada imela boljše statistiko in večjo kontrolo glede brezposelnosti delavcev in drugih ki omejuje, ako ne popolnoma odpravi nepostavno priseljevanje iz Kanade in Mehike. Vsa imigrant bi moral dokazati, da je prišel sem postavno in nato bi dobil karto ali knjižico, s katero bi se lahko vsak čas izkazal, da je vse v redu z njim; kdor bi ne imel izkaza, bi ga takoj aretirali in izgnali.

Zadnje dni je prišla vest, da je eksekutiva Ameriške delavske federacije odobrila ta Davisov načrt. Predsednik Green je rekel kot se glasi poročilo: "Zakon bi moral zahtevati, da se vsi priselniki registrirajo in vsi oni, ki so postavno tukaj, bi dobili certifikat, s katerim se lahko izkazuje, kadar se od njih zahteva. Registracija bi ne delala nobenih težav imigrantom, ki so prišli postavno v Združene države; bili bi naistem stališču kakor tu rojeni državljani, ki se registrirajo od zibel do groba: prvič, ko so rojeni, drugič, ko gredo v šolo, tretjič, ko volijo itd. Ta zakon je potreben zaradi velikega števila inozemcev, ki se neprestano utihotapljujejo v našo deželo. Pred nami so številke, ki dokazujejo, da je število utihotapljenih vsako leto približno enako veliko kot število onih, ki pridejo postavno. To je krivo, da je veliko inozemcev vedno brez dela in problem brezposelnosti je zmirom večji."

Papa Green je v svojem privatnem življenju kolešek v starih političnih mašinah in administracija, posebno pa delavski tajnik ga lahko hitro pridobi za svojo štafeto. Green govori rad o brezposelnosti, nima pa nikjer nobenega dokaza, da so baš imigranti večina v armadi brezposelnih. Na primer v južnih državah je desetstoletje črncev brez dela, in črnci so vendar domaćini, niso imigranti. Green bi bil razočaran, ko bi videl, da problem brezposelnosti še vedno postoji, pa če bi še danes vse nepostavno dole tujerodce deportirali iz Amerike.

Zakon registracije bi bil nova prohibicija z novimi šikanami, novim terorjem in novimi prilikami za profesionalne špijone in korumpirane. Prišla bi nova industrija: ponarejanje certifikatov ali izkaznic. Ameriška demokracija — kolikor se osebne svobode tiče — je že danes le meglica, tedaj bi pa bila stodoleten bunk. Nekdanje pravo političnega pribežališča, s katerim so se liberalni Amerikanci včas tako radi ponašali, bi absolutno izginilo.

Ako hoče vlada preprečiti utihotapljanje imigrantov, lahko to poskuša na bolj človeške načine. Da bi pa stotisoče priselnic moralo trpeti ponižanje in šikane zaradi onih, ki nepostavno pridejo in katerih število se le ugiblje, je pa že preveč tudi za domovino prohibicije. Registracija pomeni, da bi moral vsak nedržavljan dati svojo osebno zgodovino, svojo sliko in odtis svojih prstov — kakor kak osumljenec zločina — na razpolago vsakemu agentu privatne policijske agencije, ki bodo potem imele več zasluga za "zasledovanje nezaželjenih in nevarnih oseb."

Morda bo moral vsak tujerodec pokazati tudi svoje zobe, da se potem zapiše koliko ima skrb in koliko plombiranih zob.

In to priporočajo voditelji Ameriške delavske federacije? Sreča je, da vsi delavski voditelji v Ameriki niso tega mnenja in mnogi pobijajo to novo past za špijonsko omreževanje poštenih delavcev. Upajmo, da ne bo nikdar sprejeta.

Frank Glenn, predsednik wisconsinke univerze, je zapisal: "Vera drugega človeka ne more biti tudi moja vera v pravem pomenu besede. V zadevah duha ne poznam nobene resnice toliko časa, dokler je sam ne doživim in izkusim."

Dokler hoče vsak delavec imeti svojo pravico, bomo vsi skupaj imeli veliko krivico.

Glasovi iz naselbin

Beležke iz Kenoshe

Kenosha, Wis. — Ker so dopis iz Kenoshe tako redki, upam da mi tega ne požre uredniški koš. Kot delavec mislim, da je potrebno malo opisati delavske razmere v tem mestu. Kar se dela tiče v Kenoshi — "the better city" — gre vse rakovo pot. Tovarne zelo slabo obratujejo. Industrijsko krizo občutijo delavci v vseh tovarnah, posebno pa v tovarnah Nash Motor Co. Dotična tovarna obratuje 25 odstotno, torej skoraj nič. Živimo pač v kapitalističnem sistemu. Ko tovarni dobijo naročila, potem garaj za živje in mrtve od 12 do 14 ur na dan. Delavcem svetujem, ne v Kenosho, ker dela ni in na trgu brezposelnih koraka od tovarne do tovarne, toda brez u speha.

To je vražji sistem. Delavec vse producira, nazadnje pa mora stradati, ker je preveč produciral. Dokler se delavstvo ni bo zavedalo svoje moči, toliko časa bomo trpeli in uživali bi. kateri nas tepe po naši lastni krivdi. Politiko Kenosha spi: nekdanji smo bili na višku, danes smo pod ničlo. Mestna uprava je koncentrirana v eni osebi, v osebi mestnega manažerja, ki da tovarniškimi magnatom vsa kar želijo, delavstvu pa figo. To je pokazal zadnji izpor pri Allen A. Co. Ne more biti drugače: ker delavstvo ob času volitev pljuje v lastno skledo, oziroma voli proti samemu sebi. Je pač ignoranca.

Društveno smo v Kenoshi vedno na eni stopnji. Društvo "Hirija" ne beleži napredka v članstvu. Društvo "Stalwart" pa napreduje povojno. Mladina je zelo aktivna in inteligentna. Bodočnost spada ni, starejši pa bomo lezi počasi eden za drugim v knovo deželo kot zahteva zakon narave.

Na zadnji seji društva "Hirija" smo imeli nekaj izrednega. Na društveno vabilo je prišel iz Chicago brat John Olip z mašino in slikami o Jugoslaviji. Občinstva je bilo v dvorani obilno. Slike o Jugoslaviji so krasne, posebno planine in gorovje je nekaj krasnega za gledati. Pa kaj nam koristi, ker ne moremo uživati krasote narave. Občinstvo je bilo v splošnem zadovoljno s slikami in predavanjem. Naselbinam bi priporočal, da privedejo omenjena predavanja, ker so zanimiva. Imeli smo tudi nekoliko kritikov, ki niso bili zadovoljni s slikami, ker je bilo premalo slik o Dolenjski, Notranjski in Gorenjski. Upam, da s časom se bo že uredilo, da bo mo lahko videli vse, kar je krasnega v Sloveniji.

Razen tega je v Kenoshi vse po starem; upamo, da se nam delavcem enkrat obrne na boljše

Frank Zerovec.

Stara vprašanje

Detroit, Mich. — Zadnja leta se veliko govori in piše o napredku slovenske naselbine v Detroitu. Vprašanje je, ali smo upravičeni, da si lastimo to dozdnevno naprednost? Vprašanje je komplicirano, ker treba je upoštevati, v čem je ta napredek in kakšen je njegov cilj. Na primer v Detroitu imamo štiri društva SNPJ, ki štejejo približno okrog 1200 članov. Ali je to napredek? Po moji misli je, ne sicer radi tega, ker smo dosegli številko 1200, temveč zato, ker ima članstvo v vidiku poleg zavarovalnine tudi gotov cilj. Ta cilj je zapopaden v enotnih pravilih, ki določajo, da jednota vzgaja članstvo v duhu razredne zavednosti ter da sodelujemo v boju za končno osvoboditev izpod kapitalistične sužnosti.

Ako bi imela jednota v pravih namen vzgajati članstvo v militarističnem duhu, bi bilo to tudi napredek. Razlika bi bila v tem, da bi to ne bilo v korist članstva, nego v korist tistim, katerim prinaša militarizem velike dobičke in pa tistim, ki živijo od verskega biznisa. Glede detroitskih društev SNPJ lahko konstatiramo, da smo na pravi poti, ki vodi do napredka. S tem se ni rečeno, da smo popolni, kajti pristopiti v organizacijo, ki ima dober cilj, še ne zadostuje; treba je tudi sodelovati za dosego tega cilja.

Jaz sem tudi član SNPJ, kar pa ne pomeni, da sem v nji izključno radi tega, da plačam assement in potem čakam na ulici, kdaj mi kakšna fordova "li-zi" polomi kosti, da potem doim podporo. Članstvo v Detroitu in v drugih naselbinah naj bi resno pričelo razmotrivati položaj, v katerem se danes delavstvo nahaja. Brezposelnost, nizke plače, pomanjkanje delavske zakonodaje, ki nas pritira do točke, da kmalu ne bomo mogli plačevati assementa, ako se politično ne organiziramo in zboljamo lastni položaj.

Tukaj imamo tudi razne druge organizacije, politične, dramske, glasbene in gospodarske. Vse te organizacije trdijo, da so napredne; na kulturnem polju se kosajo za prvenstvo, kar je jako lepo in v ponos naselbin. Na žalost je treba priznati, da delamo velike napake, ker eden drugemu nagajamo, namesto da bi delali skupaj. Ker imamo preveč teh organizacij, je posledica ta, da nobena ne doseže tistega uspeha, kot bi ga bilo želeli. Kdaj bomo dozorili in popravili to, kar nam je bilo v škodo, ne vem. Vem pa to, da čimprej izgine fanatizem iz naših vrst, toliko prej bomo napredni v pravem pomenu besede.

V Detroitu imamo dva slovenska doma, oziroma eden še ni zgrajen, s čemur pa se prične v bližnji bodočnosti. Dolžnost tistih rojakov, ki se zanimajo za SND, je, da finančno pripomorejo za uresničenje načrta.

Slovenski delavski dom na zapadni strani res ni velik, vendar pa našim razmeram primerno odgovarja. Z gospodarskega stališča zelo lepo napreduje, za kar gre hvala poštvovalnim delničarjem. Napredek bi bil lahko še boljši, ako bi bili nekoliko bolj složni. Do sedaj nam je dom še vedno služil v tiste namene, za katere je bil kupljen. Ko si je par slovenskih kapucinarjev prizadevalo dobiti dvorano v našem za svoje verske obrede in za strženje ovčic, smo jima delničarji odprto povedali, da je to dom zavednega delavstva in kot tak mora služiti izključno delavskim interesom, ne pa interesom napol študiranih in bankrotiranih lahkoživcev.

Zadnje čase so se tudi na zapadni strani začeli zbirati nekateri rojaki z namenom, da ustanovijo "brivnico", kamor naj bi se hodili briti. Po mojem mnenju bi ta skupina bolj potrebovala duševno brivnico, šolo za odpravo analifabetstva in pa umobolnico. Zadnja bi mogla moralna priti prvo v upoštevanje. Slovensko napredno delavstvo je radovedno, koliko bo teh klečaplancev, ki so se leta hinavsko hlinili napredni struji. Ako sem že kateremu izmed teh stopil na prste, naj zavili, da bom vedel, koga se ta dopis najbolj tiče.

Joseph Kotar.

O tem in onem

Pittsburgh, Pa. — Želim se tudi jaz nekoliko oglasiti v našem priljubljenem listu. Prosveto čitam vsaki dan in mi ne uide noben članek. Zatorej imam priliko spoznati marsikaj, kar je koristnega za delavca. Priporočam jo tudi vsem delavcem, ker pronašal sem s čitanjem različnih listov, da je Prosveta najbolj list.

Delavske razmere niso bogve kako slajne v tem mestu. Je pač tako, kakor kapitalisti hočejo. Dokler bomo delavci tako razkropljeni, kakor smo, ne bo gotovo nič boljše za nas kot je sedaj. Nekateri pišejo, da organizacija kot je UMW ni dobra. Jaz pa trdim, da je vsaka organizacija dobra, ako so voditelji dobri; ako pa ti niso dobri, pride do poloma lahko v vsaki organizaciji.

Po mojem mnenju je boljše, ako rudarji izvolijo nove odbornike. Razdira lahko vsakdo, zidati je pa bolj težko. UMW je bilo težko zgraditi, ker proti njej so se kapitalisti vedno borili. Organizacija kot je UMW je stala mnogo delavske krvi, ki so jo prelili naši napredni možje. Kdor tega ne verjame, naj si naroči knjigo "Ameriški Slovenci". Zatorej rečem rudarjem: Držite to, kar imate. Morda bo kdo meni oporekal, ker živim v industrijskem mestu. Naj po-

vem, da sem bila tudi jaz žena rudarja do zadnje stavke. Šli smo za boljšim kosom kruha. Ker pa kapitalisti znajo povsod izkoriščati delavca, si nismo prav nič pomagali; šli smo izpod kapa na dež.

Antonia Zupančič.

Nič dobrega

Springfield, Ill. — Po dolgem času se zopet enkrat oglašim, da ne bo kdo mislil, da smo zaspali. Bilo bi sicer najboljšje, da bi se to zgodilo za nekaj let, ker so za nas delavske siromake tako slabi časi. Edino kar nam obeta, je to, da bo boljše onkraj groba; ti uboga para le kar potrpi, saj te čaka večno veselje v nebesih. Slaba tolažba, kaj ne, za človeka, ki se mora boriti za vsakdanji obstanek.

Kar se mene tiče, jaz verujem v boljše življenje na tem svetu. Na primer, ako nimam denarja, še v cerkev ne morem; kako naj pride siromak celo v nebesa? Govoriti o veselju in počitku je lepo, ampak pri večini delavskega sloja tega ni, ker je boj za obstanek prehud. In prazna tolažba je le samovarjanje.

V našem mestu smo v enem oziru dokaj napredni, namreč jako napredujemo s cerkvami. Na vsakih par blokov je gotovo ena. Mar ni to napredek? Kar se pa tiče dela ali poštenega zasluga, tega pri nas ni, dasi je Springfield glavno mesto države Illinois. In menda je tudi glavno mesto siromastva, ker tega smo deležni v polni meri, posebno mi rudarji. V to grupo pa spada večina prebivalstva, ker tukaj druge industrije ni kot premogorovi, ki pa zelo malo obratujejo. Pa naj človek živi pošteno. Dokler imaš kak dolar, že se gre; kadar pa tega ni, lahko greš kamor hočeš in živis kakor že. Denarnim mogotcem je to deveta briga.

Prosveto čitam zelo rada. Da se zanimamo mnogo za ta list, znači tudi to, da imamo naročnino plačano do prihodnjega julija. Vremo imamo zelo mrzlo in anega tudi mnogo. Danes, ko to pišem, pada kot za stavo. To je neizpremenjen zakon narave, kateremu se moramo vsi pokoriti, bogatini in siromaki. Razlika je le ta, da prvi lahko tudi zimski čas porabi v zabavo, med tem ko nam siromakom obetajo vse najboljše na "onem" svetu. Dokler živiš pa molči in trpi. Vsaka sila do vremena.

Albina Darovec.

Darežljivi kongresniki!

Elizabeth, N. J. — \$15,000,000 za prohibicijske postopake, \$32,123,040 za obrežno stražo, da varuje ameriške kuharje zganja in piva pred inozemskimi konkurenti, koliko dolarjev pa za starostno zavarovanje in za podporo milijonom brezposelnih delavcev in delavk?

V časopisju se že obeta zlate čase za delavce in posebno pred in po novem letu. Prosperiteta, prosperiteta; dosti dela, vstopov in posebno še v državi New Jersey. Kje pa je tista razkričana prosperiteta? Pred tovarnam, kjer čaka na tisoče delavcev že več mesecev za delo in namesto da bi delo dobili, se jim pove: We laid off men. No help wanted.

Decembra leta 1929 in januarja 1930 so bili letni računi velikih korporacij ali tovarnarjev in bila je precej mastna prosperiteta za kapitaliste; delavci pa imajo izmognane ude in brezposelnost. Kadar je delavec star ali uničen na zdravju, tedaj pa naj gre živ v grob ali pa v ječo, če ne v sirotišnico; saj drugoga nimajo za prikačovat ob zastopnikov kapitalizma v Washingtonu ali v legislaturah posameznih držav. Dokler ne bomo imeli delavskih zastopnikov v vladi, toliko časa ne bomo imeli starostne ali brezposelnostne podpore.

Podporna organizacija kot je S. N. P. J. in druge pa ne bodo imele starostnega zavarovanja zavoljo previsokega assementa in stroškov pri društvih, ker starostno zavarovanje manj kot \$25.00 na mesec ni vredno, da bi se imenovalo podpora, še manj pa \$10.00 ali 33 centov na dan. Tukaj so sedaj slabe delavske razmere in zato ne svetujem nikomur sem hoditi za delom, dokler se delavske razmere ne izboljšajo.

Sobratki pozdrav.

Andrew Spogor.

LJUDSKI GLAS

Svobodna beseda članov S.N.P.J.

O "blokovi"

Detroit, Mich. — Odgovor na dopis brata Spoljara od osmega januarja, gdje hoče da prikaže neojalnim in neispravnim podjuno braču napram SNPJ i kaže da u našem društvu broj 121 SNPJ su dva politična (bloka) i da uvijek jeda protiv drugog vodo borbu.

Ali brat Spoljar priznaje ako već i neče, da u istinu u našem društvu postoje dva bloka, i pažite sada što brat Spoljar u istom dopisu veli, da u društvu 121, za pravo postoji samo jedan blok zvan blok, a taj daje (progresivni) ili kako to on naziva komunistički, i tu se odmah vidi kako brat Spoljar pravi sam sebe smiješnim. I sada ja pitam brata Spoljara, a šta je sa onim drugim blokom, u kojem on paradiira kao kakovi general, a to je socijalistički, kojeg on sada hoće sude da zataji in da u opće nepostoji. Nadalje brat Spoljar veli u svom dopisu, da se brat Pecotich i Latin plaćuju i da višefu na sve strane, da im se čini nepravda od strane izvršnog odbora našeg društva, ali da između nikakvih dokaza za to.

Samo malo iskrenije brate Spoljaru, mi članovi dotičnog društva najbolje znademo, na koji način se nama čini nepravda, i to ne samo bratu Pecotichu i Latinu, nego se čini nepravda svima nama članovima ovog društva i SNPJ u opće, a zato imamo i dokaza, a brat Spoljar i sam to dobro znade, ali je to njemu teško priznat, jer bo ako prizna to bi onda značilo za njega i njegov socijalistički blok, veliki udarac i kapitulacija pred progresivnim blokom. Dalje brat Spoljar govori o nekakvim zavedenim članovima. Ja bi rado znati koji su to zavedeni članovi, i možda su zato zavedeni, što nisu u našem socijalističkom bloku, i vama pod komandom, ili pa su zato zavedeni što misle svojim zdravim mozgom, i što nedadu da im se nešto silom nametne od strane Spoljara.

Nadalje brat Spoljar veli da on nespada u nikakov blok, i da u opće on i njegovi sledbenici nemadu nikakvog bloka, ali kad bi brat Spoljar kazao istinu za volju, onda mora da prizna da imadu blok, i to socijalistički dobro organiziran, a to se je pokazalo kod samih izbora delegata za 9. rednu konvenciju SNPJ, gdje je brat Latin bio pravovaljano izabrat kao delegat na sjednici ufe, prošle godine. A u marcu mjesecu iste godine, si bio ti i vaš blok, koji je došao dobro organiziran s namjerom da poništi prijašnje izbore, i svakako na mjesto brata Latina i zaberete svog pristau iz tvog socijalističkog bloka, a što niste ni cjelokupno članstvo obavijestili što i o čemu se radi, i šta ste se bojali javiti cjelokupnom članstvu o čemu se radi, nego već onako za ledjima samo da se nitko nedosjeti i na prama tome pridobijete za sebe većinu, pa još brat Spoljar ima obrazda da kaže i piše u svom dopisu, da se članstvu društva 121 S. N. P. J. nečin nepravda. I sada neznam što bratu Spoljaru taj progresivni blok toliko smrdi, dali se boji progressa i napredka, članstva SNPJ i radničke klase kao cijeline, i sada da samo malo pogledamo što znači riječ progres i onda možemo mirnim srcem kazat, da je progress ona sila koja ide za time da se svakome da jednaka prava i sloboda, kao u potpori mdrustvima, tako i u drugim bilo to političnim ili ekonomskim organizacijam, i društvenom uredjenju u opće.

Petar Spal, član društva broj 121 SNPJ.

Revolta porotnikov proti prohibiciji

New York. — V procesu proti knštelju suhaškega zakona pred zveznim sodiščem je v sredo 35 izmed 60 porotniških izrebanecv odklonilo službo na temelju predsodkov proti prohibiciji. Drug za drugim so kandidirali za poroto izjavili, da sami "prilicno" pijejo alkoholne pijače in nimajo nobenega respekta do Volsteadove postavbe.

Revolta porotnikov proti prohibiciji

New York. — V procesu proti knštelju suhaškega zakona pred zveznim sodiščem je v sredo 35 izmed 60 porotniških izrebanecv odklonilo službo na temelju predsodkov proti prohibiciji. Drug za drugim so kandidirali za poroto izjavili, da sami "prilicno" pijejo alkoholne pijače in nimajo nobenega respekta do Volsteadove postavbe.

Brezžični telefonski promet med Argentino in Švico

Komaj je minilo nekaj tednov, kar so ofielno otvorili brezžični telefonski promet na kratke valove med Buenos Airesom in Berlinom in drugimi nemakimi večjimi mesti, že so se vršili s pomočjo iste brezžične zveze prvi poskusni brezžični pogovori med Argentino in Švico, in sicer med Buenos Airesom in Bernom in med Buenos Airesom in Genevo. Švicarski zvezni predsednik je tudi sam govoril in se pohvalil, da se je čudovito dobro razumelo. Tehnični vodja švicarske telefonske uprave je izjavil, da se pogovori čez Nauen v Buenos Aires veliko bolje razumejo kakor pogovori New York.

Na obeh straneh uporabljajo dvajsetkilovatske oddajne postaje, ki jih je zgradila družba Telefunken. Argentinska oddajna naprava je v Monte Grandu pri Buenos Airesu, nemški oddajna pa v Nauenu. Prejemne naprave so v Gelltownu pri Berlinu in v VIII. Elisi blizu argentinskega glavnega mesta. Nauen oddaja na valui, dolgem 14.08 m, Monte Grande pa na valui, dolgem 15.02 m.

Ker so bili uspehi ugodni, so že otvorili ofielni telefonski promet med Argentino in Švico.

Kurska magnetna anomalija

Učenemu svetu je že davno znano, da kake magnetna igla v vsej Kuraki guberniji znatno odkloni, čemur so varok ogromni železni zakladi, ki se pod zemljo vledejo preko vse obširne pokrajine. Že l. 1925, je sovjetska vlada poslala v Kursko gubernijo posebno komisijo, ki naj bi ugotovila podzemeljska ležišča in preiskala možnosti izkoriščanja. Akademika Lazarevič in Gubkin sta podrobno preiskala geološko sestavo zemlje ter po različnih vrstjah izgotovila geološki zemljevid kurškega ozemlja. Po njihnih ugotovitvah leži pod zemljo 15 do 40 milijard ton železne rude, t. j. dvakrat toliko, kolikor imajo rude vsi doleži v obratu stoletni železni rudniki sveta. Po poročilu komisije pa so bila vsa dela ustavljena in preiskavi Kurške gubernije se sprašujejo, zakaj v Stalinovem petletnem načrtu niti z besedo ni omenjeno izkoriščevanje teh skladišč. Vlada je pač v Urulu pod Magnetno goro postavila ogromne plačve, za katere mora voziti premore preko 2000 km daleč iz sibirake Kuznecke kotline. Časopisi so povzeli zadevo in jo nazivajo historično pogreško sovjetske vlade. Kakor pa izgleda, vlada ni mogla vzeti pri svojem načrtu v oit Kurških ležišč, ker leže na žalost pregloboko pod zemljo in bi se investicije ne izplačale.

Ali žival res nima pameti?

O tem vprašanju se ljudje veliko prepirajo, toda živali dajejo s svojim vedenjem same najboljše odgovore nanj. Mnoge živali kažejo svojo skrb za življenje tako občudovanja vredno razumnost, da se čuti človek osramočenega. Nekateri vrste živali si napravljajo zalogo hrane za slabe čase, prav kakor skrbne gospodinje. Poznamo celo živali, ki se ukvarjajo s poljedelstvom in živinorejo. Tako je mravljinčno znano, da si gojijo listne uši kot domače živali in jim grade celo nekakšne hleve. Mravlje listorezke si napravljajo vrtove za glivice, ki zahtevajo pazljivojšega obdelovanja nego naši človeški zelenjavniki. Posebno zanimivo pa je v tem pogledu početje ose roparice. Opazovalci so že, kako so take ose ohromile ličinke metuljev, murnov in koblice z enim ali več piklji živčni sestav, da so jih poletje shranile v zemeljski votlini za svoj lastni zared. Da bi zavarevala to zalogo zoper tujo poželjivost, je osa nazadnje zamašila shrambo s kamenčkom in je povrhu še zasula s peskom, ki ga je z glave skrbno ugnadila. Enkrat so opazovali, da se osa v takem primeru ni poslužila glave, ampak majhnega kamenčka, ki ga je vzela med čeljusti in z njim zabijala pesek kakor s kladivcem.

Ameriško življenje

78.

Posušena svatba

Na domu Helene Golan v Bellwoodu je bilo vse pripravljeno za svečan trenetek njene poroke s Chesterjem Kubickom. Zemin, nevesta, svatje, ženitovanjaki kolci na mizi, razne reči v kuhinji — vse je čakalo samo še na dvoje.

Tovariša še ni bilo in z njim vred ni bilo štirih sodčkov piva, ki ga je naročil ženin Kubick za svatbo. Kje za zlodja je tovariš in kje je pivo? Nekaterim svatom je bilo več za pivo, toda ženin in nevesta sta se brigala za oboje.

Ura enajst, ura poldne, ena, dve, tri. To je pa že od sila! Končno dobe svatje novice o policijske postaje, da se tovariš nahaja tamkaj in avto s štirimi sodčki piva je tudi tamkaj na dvorišču postaje. Novica je bila žalostna. Piva ne bo, toda tovariš lahko pride, če kdo akocija in podpiše kar je treba. Po dolgem času je prišel in poroka je bila izvršena. Svatba je pa bila suha. In svatje niso bili krivi.

Frank Lukanech:
ZA NAŠE FARMARJE

Sir Arthur Conan Doyle:

IZGUBLJENI SVET

(THE LOST WORLD) Roman

S temi vzpodbudnimi besedami me je gošpodinja izročila spremstvu molččega Austina, ki je tekom najinega kratkega razgovora čakal kakor bronast kip molččnosti, in peljal me je po nekem hodniku prav do konca. Po rahlem trkanju na vrata se je začelo od znotraj pravo živinsko tuljenje in stal sem pred profesorjem.

Sedel je na vrtljivem pisarniškem stolu ob velikanski mizi, ki je bila vsa pokrita s knjigami, zemljevidi in načrti. Čim sem vstopil, je svoj stol naglo zasukal in me dobil pred oči. Njegova zunanost mi je ustavila sapo. Pričakoval sem sicer, da bom videl dokaj čudnega človeka, a nikoli nisem mislil na tako močno osebnost. Ta postava in ta oblastnost sta me kar zmešali. Glavo je imel velikansko, največjo, kar sem jih doslej videl pri človeku. Prepričan sem, da bi mi njegov klobuk, če bi si upal z njim pokriti, zlezal čez ušesa in se ustavil šele na plečih. Njegov obraz in brada sta me spominjala na asirskega bika. Obraz je bil rdečeličen in zdrav, brada pa črna, celo modrikasta in mu je v kodrastih povensih ležala preko prs kakor lopata. Tudi lasje so bili dokaj čudni, gladko naprej počesani in so mu v dolgih zavitkih pogumno padali čez visoko čelo. Izpod košatih, črnih obrvi so gledale sivkasto modre, jako jasne, jako neizprosne in jako oblastne oči. Od ostalega života je bilo videti vrh mize orjaška, široka ramena, kakor sod mogočna prsa in z debelimi, črnimi koci-nami pokrite strašne, močne roke. Vse to skupaj, viševši rjoveči, močni glas, je tvorilo vsebino prvega vtisa, ki ga je napravil name znameniti profesor Challenger.

"No?" je izpregovoril in izzivalno izbulil oči vame, "kaj je?"

Vsaj nekaj časa sem moral ohraniti kringo, sicer bi bil ta pozdrav obenem nedvomno tudi konec mojega razgovora.

"Bili ste toliko prijazni, da ste mi dovolili vas obklati," sem rekel ponižno in mu pomolil ovitek pisma.

Vzel je moje pismo z mize in ga položil, pred se.

"Aha, vi ste tisti mladenič, ki ne razume nobene dobre angleščine, kaj ne? Sicer pa ste toliko prijazni, da v splošnem odobravate moje zaključke, če sem vas pravilno razumel"

"Popolnoma, gospod profesor, popolnoma!" sem mu jako navdušeno pritrdil.

"O, za Boga milega! To pa čudno ojači moje stališče, kaj ni res? Radi vaše starosti in zunanosti ima ta res pomoč zame seveda dvojno vrednost. Nazadnje ste vi menda res boljše kakor ona prašičja čreda na Dunaju in nedvomno ne pomeni njeno kruljenje nič več kakor osamljeno napihovanje mladega angleškega telčka." (Bulcalf je dvomno, ker je John Bull splošen primerek Angleža kakor nemški Mihelj ali kránjski Janez.) Pri tem me je res tako srepo pogledal, kakor da bi bil jaz navzoč res kot zastopnik te vrste živali.

"Vaši nasprotniki so se menda res neramno vedli," sem pripomnil.

"Bodite, prosim, prepričani, da sem še vedno v stanu svoje bitke izvojevati sam in zato ne potrebujem vašega sočutja. Le pustite me samega, gospod, samo da se naslonim s hrbtom na zid. Potem je G. E. C. zavarovan in se najbolje počuti. (Profesor rabi v naglem govoru samo začetnice svojega imena George Eduard Challenger.) Sicer pa je čas, gospod,

da se potrudiva, po možnosti skrajšati ta obisk: ne verjamem, da bi bil vam posebno prijeten, zame pa je izredno nadležen. Kakor se zdi, hočete torej nekaj pripomniti k vsebini moje razprave?"

Ta brezobzirni prehod k bistvu najinega razgovora mi je seveda grozil otežkočiti časten umik. Moral sem torej slepomišliti dalje, dokler se mi ne bi zopet ponudila za moje namerne ugodnejša prilika. Od daleč se mi je zdelo vse pač dosti lažje. O, ti, moja irska prebri-sanost, ali je mogoče, da me pustiš na cedilo zdaj, ko sem tako krvavo potreben tvoje pomoči? Profesor me je prešinil s svojimi ostrimi, jekleno trdimi očmi. "No, le na dan z besedo, gospod!" se je zadržal.

"Seveda sem le dijak," sem pričel z bedastim smehljajem, "dijak in nič več: to že moram takoj priznati kakor vsak, za stvar iskreno vnet mož. Zdi pa se mi, če se smem tako izraziti, da ste v tem vprašanju napram Weissmannu nemara malec prestrogi. Ali se ne nagibajo od onega časa nakopičeni splošni dokazi, — kako bi rekli? — k temu, da ojačijo njegovo stališče?"

"Kakšne dokaze mislite s tem?" je odgovoril preteče mirno.

"No, seveda mi je znano, da nimamo pravzaprav ničesar, kar bi se lahko imenovalo končnoveljavni dokaz. Mislim pač samo na splošne američne modernega znanstvenega mišljenja in, če se smem tako izraziti, na obče veljavno strokovno stališče."

Globoko resno se je nagnil profesor proti meni.

"Mislim, da vam je znano," je pričel in si med tem nekaj na prste štel, "da pomeni lobjanski indeks vedno stalen činitelj?"

"Seveda," sem odgovoril.

"In da je telegonija še vedno sub judice?"

"Nedvomno."

"Ter da je različna klica v plazni od partenogenetskega jajčeca?"

"No menda!" sem zaklical in se veselil lastne pogumnosti.

"Toda kaj pomeni vse to?" me je vprašal jako krotko in prepričevalno.

"Da, res, kaj pomeni?" sem zamrmral.

"Ali naj vam to povem?" je zagrmil kakor golobček.

"O prosim."

"To pomeni," je zatulil besno, nenadoma ves podivjan, "da ste vi najnesramnejši slepar v vsem Londonu, da ste ničvreden, hinavski novinarski pisun, in pokazali ste v svoji šolski nalogi enako malo znanstvenih pojmov kakor tudi spodobnosti!"

Planil je pokonci z besno žarečimi očmi. A celo v tem, nad vse nerodnem trenutku, sem si moral pustiti časa, da obstrim pred nepričakovanim odkritjem: profesor je bil dokaj majhen človek! Njegova glava bi segala kvečjemu do mojega ramena. Ostal je spačen Herkul: vsa njegova življenjska moč se je izrabila na znotraj, v korist telesne širine in močganov.

"Latovščina!" je zatulil naprej sklonjen in je oprl iztegnjene prste ob mizo, da pomoli glavo še bolj naprej. "Znanstvena latovščina je bilo vse to, gospod, kar sem vam tukaj žlobudral! Mislim, da me ukaniti, vi, z vašimi piškavimi možgani? Mislite si, da ste vsomogočni, vi, peklenški pisuni, kaj, ali ni res? Domisljujete si, da človeka proslavite s svojim hvalisanjem in ga lahko uničite z grajanjem!"

(Dalje prihodnjik.)

hurček. Potem mi je temeljito millil eno stran obraza in se je hotel spraviti na drugo, ko je zbudil njegovo pozornost spopad dveh psov na cesti, nakar je stekel do okna, tam ostal do konca boja, pri čemer je na stavih z obema drugima brivcema gledel iz zida izgubil dva šilinga, kar mi je bilo v veliko zadoščenje. Sedaj je dokončal namiljevanje, pri čemer mi je porinil čopič samo dvakrat v usta; potem je pričel drgniti milnico z roko po mojem obrazu; in med tem, ko je z odvrnjeno glavo razpravljal z obema drugima brivcema o pasji bitki, mi je potisnil seveda prilično množino milne pene v usta; sicer on tega ni opazil pač pa jaz.

Tedaj je pričel brusiti britve na stari naramnici, pri čemer ga je nekoliko zadržala debata o nekakšnem cenemem plesu v maskah, na katerem je bil predstavljal prejšnji večer v rdečem kanbriku in potvorjeni soboljevini nekakšnega kralja. Vlekli so ga z neko določeno damico, ki jo je bil tako vesel, da je uporabil vsa sredstva, ki bi raztegnila ta pogovor — trdil je namreč, da je hudomušnosti svojih tovarišev navlečen. Ta zadeva je povzročila, da se je šel še enkrat ogledovat pred zrcalo, odločil je britev, si okrtal z izbrano akrbo lase, pri čemer si je prilepil uporen koder na čelo, si napravil prečo točno čez sredino glave in si z milno natančnostjo počesal obe strani čez ušesa. Med tem se mi je pena na obrazu posušila in se mi zajedla po vsej priliki globoko do mojih plemenitejših organov.

Nato je pričel briti, a pri tem mi je zakopal prste v obraz, da bi napolnili, in moj nos mu je postal nekakšen ročaj, s katerim mi je zavrtel glavo sedaj sem, sedaj tja, baš kakor je zahtevala komodnost pri britju; seveda je še ves čas na prijeten način sedaj izhrkal, sedaj izpljuval.

Dokler se je nahajal na lepiljivih mestih mojega obraza, nisem trpel. Ko pa je pričel grebsti in trgati in vleči po moji čeljusti, so mi stopile solze v oči. Ni mu bilo do tega, da se mi je prav nevarno približal; tudi za njegov česen se nisem dalje zanimal, ker so menda vsi brivci častilci česna; toda vrhu vsega tega je imel na sebi nekaj nedoločnega, nekaj, kar me je spravljalo v strah, da bi se najrajši ob živem telesu razkrojil v sebi — in to me je spravljalo v skrb. Sedaj mi je šel s pretom v usta, da bi si pomagal pri britju moje zgornje ustnice, in po tem slučajnem dokazilnem orodju sem odkril, da je del njegovih dolžnosti v brivnici očiščenje petrolejke. Dostikrat sem se bil radovedno vprašal, da li spada to med delo pomočnikov ali pa lastnikov samih.

Ob tem času sem se kratkočasil z ugibanjem, kam me bo to pot najverjetneje urezal; a tu me je prehitel in me usekal po koncu brade, še preden sem vprašanje rešil. Takoj je nabrusil britev — kar bi bil moral storiti prej. Nisem prijatelj preostrega britja in zato nisem hotel dati, da bi se spravil še enkrat nadme. Skušal sem ga pregovoriti, da bi britev odložil, ker sem se zbal, da se bo lotil sedaj nekakega mesta v mojem podbradku, nekakega pri meni posebno občutljivega mesta, preko katerega ne more nobena britev dvakrat, ne da bi mu ne škodila. A dejal je, da hoče oglediti majhno zbočenost in v istem hipu je zdrnila britev preko prepovedanih tal in mehurčki na njih, ki sem se jih tako bal in ki izvirajo od slabega britja, so se bolestno dvignili in odgovorili na klic. Sedaj je pomaknil brisačo v rdečkasti rum in mi ga pomikal na strašen način preko vsega obraza — tako pocmokal, kakor da si val ljudje umivajo obraze na takšen način. Potem mi ga je spet osušil s suhim delom brisače, kakor da si vsi ljudje tako sušijo svoje obraze. Toda brivec ti le redkokdaj odgrne kakor pravi brivec. Potem mi je nallil z brisačo rdečkastega rumu v porezane mesto, zacelil rano s škrobom v prašku, je omočil apert z rdečkastim rumom in bi to celjenje in močenje nadaljeval brčkove vso večnost, da se nisem uprl in ga pozval, naj preneha. Sedaj mi je napudral ves obraz, me dvignil in mi začel orati ves zamljen po laseh, nakar je kritično preiskal svoje prste. Potem je predlagal, da bi mi umil lase, češ, da so tega potreb-

ni, zelo potrebni. Odvrnil sem, da sem si jih včeraj v kopališču zelo temeljito umil. Tu sem ga spet prijel. Potem mi je priporočil porcijo nekega "nedosežnega barvila za lase" in mi ga ponudil steklenico v nakup. Odložil sem. Potem mi je hvalil nov parfem, "radost vsake toaletne miže" in mi ga hotel prodati. Spet sem odklonil. Ponudil mi je neko strahoto za čiščenje zob, ki jo je bil sam izumil, in ko sem spet odklonil, je bil pripravljen,

da bi napravila kupčijo z noži. Ko je propadel ta zadnji njegov poskus, se je vrnil k svojemu poklicu, mi natrosil pudra po vsem telesu z nogami vred, mi namazal lase z oljem, čeprav sem ugovarjal, mi jih odrgnil in izpulil precejšnjo kopico in ostalek prekrtačil, oprčil nizko do tilnika in prilepil večno uporni koder na čelo; med tem, ko mi je nato počesal redke obrvi in ponesnažil s pomado, mi je prespet odklonil, je bil pripravljen,

prognatega jasbečarja, ki je bil njegova last, dokler ni zabrl gal opoldanski vlak, po čemer sem spomnil, da bom ta vlak za mudil za pet minut. Nato mi je strgal brisačo, me nalahko pokrtal z njo preko obraza, počesal še enkrat obrvi in veselo zapel: "Naslednji!"

Dve uri pozneje se je zgrudil ta brivec na tla in umrl od kap. Počakam še en dan, da se ovestim nad njim — prisostvoval bom njegovemu pogrebu.

UDOBNOŠT

mehki sedeži, topli in dobro prezračeni vozovi, dobro zavarovani proti dežju in snegu... nobenih nevarnosti in zamud na potovanju v zimskem času.

Dospeli boste hitreje po električni železnici!

Peljite se 70 milj na uro

Poznašite se našega informacijskega urada (Outing and Recreation Bureau) na 72 W. Adams St., Telefon Randolph 8200. Prosta pojasnila o zabavnih in poučnih vožnjah po čikaškem metropolitnem ozemlju.

Za ceno, vsaki več v drugo pojasnilo o vseh trah električnih telefonizacij RANDOLPH 8200

CHICAGO SOUTH SHORE & SOUTH BEND RAILROAD CHICAGO NORTH SHORE & MILWAUKEE RAILROAD CHICAGO AURORA & ELGIN RAILROAD (The Super Lines)

VZHOD SEVER ZAPAD SOUTH SHORE LINE NORTH SHORE LINE

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA

Mark Twain:

O BRIVCIN

Vse na svetu se spreminja, samo ne brivci, njih manire, njih okolica. To se ne spreminja. Kar doživim v brivnici prvi dan, ko stopiš vanjo, doživim v brivnicah tudi pozneje in sicer do konca svojih dni.

Davi sem se dal kakor običajno obriti. Ko sem se bližal brivnici z vzhodne strani, se ji je bližal nekdo drugi z zapadne strani tako se dogaja vedno. Pospešil sem korake, a moj trud je bil zaman; mož je vstopil majhen korak pred mano, jaz sem mu sledil za petami in sem ga videl, ko se je polastil edinega prostega stola — tistega, ki mu je stregel najboljši brivec. Tako se dogaja vedno. Sedel sem z upanjem, da bom zapadel najboljšemu izmed ostalih dveh brivcev, ker je že pričel česati svojemu pacientu lase, med tem ko njegov tovariš še ni končal z namazovanjem in naoljanjem kodrov svojega klienta. Opazoval sem te možnosti z največjim zanimanjem. Ko sem videl, da grozi št. 2. prehiteti št. 1. se je moje zanimanje spremenilo v skrb. Ko se je št. 1. za hip ustavila, da bi izdala novodoselec nekakšen listek in je s tem pri tekmii zaostala, se je moja skrb stopnjevala do strahu. Ko je št. 1. obnovila svoje poklicno delovanje in je v istem hipu kakor nje tovarišica odstranila brisačko in začela klientu kr-

tačiti rižni prah z lic in je bila možnost, da pozoveta "naslednjega" v naslednjem hipu, za obe številki enako velika, mi je od pričakovanja zastal dih. Ko pa je v najvišjem trenutku št. 1. zaostala, da bi šla svojemu klientu nekolikokrat z glavnikom preko obrvi, sem spoznal, da je izgubila tekmo za en sam trenutek in sem ogorčeno vstal in zapustil brivnico, da bi ne padel št. 2 v roke; kajti jaz nikakor nimam tiste zavdanja vredne trdnosti, ki omogoča ljudem, da pogledajo čakajočemu brivcu mirno v oko in mu vele, da hočejo počakati na njegovega tovariša.

Ostal sem petnajst minut zunaj in sem se vrnil potem z upanjem na večjo srečo. Seveda so bili vsi stoli zasedeni in poleg njih četvorica čakajočih, molččih, nedružabnih, raztresenih in zdolgočasenih gostov, kakršni so pač vsi gostje, ki jih naletiš po brivnicah. Sedel sem na star naslanjač in sem nekaj časa ubijal čas s tem, da sem študiral po kvirjene reklame mazačev vseh narodnosti, ki so z njimi slavili svoja barvilna sredstva za lase. Potem sem prebiral mastna imena na rdečkastih steklenicah rumu, ki so pripadala raznim abonentom; prebiral sem imena in si zapomnil številke na brivskih skledah v predalih; preštudiral sem zamazane in pokvarjene cene slike po stenah, ki so predstavljale bitke, bivše državne predsednike, nasladno nazaj prislonjene sultanke in dolgočasno,

večno mlado deklico, ki si natika svojega starega očeta naočnike; preklinjal sem v svojem srcu vselega kanarčka in obupano papigo, ki ju pogrešaš le v malokateri brivnici. Končno sem si polakal najmanj razcefrani zvezek ene izmed ilustriranih revij, ki so pokrivalo umazano mizo, in proučeval iz njega neodgovorno slabe opise davno pozabljenih dogodkov.

Končno sem bil na vrsti. Neki glas je velel "naslednji!" in sem se vdal — št. 2. seveda. Tako je vedno. Dejal sem ponižno, da se mi mudi in te besede so ga tako globoko ganile, kakor da jih nikoli ni slišal. Dvignil mi je glavo in mi položil servieto pod brado. Zagrmel mi je prste v ovrtnik in mi pritrtil tja brisačo. S svojimi kremplji mi je preiskal lase in mi dal razumet, da bi jih bilo treba pristrčiti. Preiskal mi jih je še enkrat in menil, da so glede na današnjo modo vsakakor precej dolgi — najbolje bi jih bilo ostrčiti; posebno zadaj bi bilo potrebno. Dejal sem, da sem si jih dal ostrčiti komaj pred osmimi dnevi. Zamisljeno jih je za hipek gledal; potem me je vprašal z zančljivim glasom, kdo jih je rezal. Odgovoril sem ročno: "Vi sami!" Tu sem ga prijel. Potem je prešel na to, da je začel mešati svojo milno peno in se ogledovati v zrcalo, pričemer se je od časa do časa ustavil, da bi stopil čisto do njega, si raziskoval podbradek s kritičnim očesom in si trpinčil kakšen me-